7. SINIF SOSYAL BİLGİLER · 1. DÖNEM 1. YAZILI · 90+ SÜRÜMÜ

Birlikte Yaşamak ve Evimiz Dünya: İletişimden Küreselleşmeye

Etkili iletişim neden önemlidir, "ben dili" ile "sen dili" arasında ne fark vardır? Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliği nasıl sağlanır? Türk toplumu millî meseleler karşısında nasıl bir tutum gösterir? Küreselleşme hayatımızı nasıl değiştirdi, Türkiye küresel sorunların çözümünde nasıl bir rol üstleniyor? Bu notta yazılıda sorumlu olduğun her konuyu şemalarla, **Derinleşelim** kutularıyla ve özgün örneklerle bulacaksın. Örnekler **Kolay, Orta, Zor** diye zorlaşır. Sonda konuları birleştiren bir **90+ Atölyesi** ve cevap anahtarlı **2 prova** var.

Sınav bilgisi ve kapsam

5, 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ortak yazılısı (OYSS) **6 Kasım 2026**. Süre **40 dakika**, toplam **100 puan**. Sorular **açık uçlu** olur; ortalama **6–8 soru** gelir, kâğıt en fazla 4 sayfadır. Soruların **2'sini** okulundaki Sosyal Bilgiler öğretmenleri yazar, kalanı MEB'in **beceri temelli ortak soru havuzundan** gelir.

Kod	Öğrenme çıktısı	Tahmini soru
SB.7.1.1	Gruplarda ve sosyal hayatta etkili iletişimin önemini sorgulama	1–2
SB.7.1.2	Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğine yönelik fikir üretme	1
SB.7.1.3	Türk toplumunun millî meseleler karşısındaki tutum ve davranışlarına ilişkin çıkarım	1–2
SB.7.2.1	Küreselleşmenin insan ve toplum hayatında meydana getirdiği değişim	1–2
SB.7.2.2	Bölgesel ve küresel sorunların çözümünde ülkemizin rolü	1

Senaryo nedir? MEB her ders ve sınıf için birkaç soru dağılımı (senaryo) yayımlar; okulundaki Sosyal Bilgiler zümresi birini seçip sınavdan önce duyurur. Kodlar 2026 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 1. ve 2. öğrenme alanlarından (Birlikte Yaşamak, Evimiz Dünya) alınmıştır; **soru sayıları bu notun tahminidir**. **Öğretmenine hangi senaryonun seçildiğini sor.**

Tam puan için cevap yazma (Sosyal Bilgiler)

Puan parçası	Öğretmenin baktığı şey
Kavram	Terimi doğru kullandın mı? (etkili iletişim, empati, ben dili, fırsat eşitliği, erişilebilirlik, küreselleşme, insani dış politika)
Kaynak kullanımı	Verilen haber, tablo ya da görseldeki bilgiyi cevabında kullandın mı?
Karşılaştırma	"Karşılaştırınız" diyorsa benzerlik ve farkı ayrı ayrı yazdın mı?
Örnek	Somut, doğru ve güncel bir örnek verdin mi?
Fikir üretme	"Fikir üretiniz" diyorsa özgün ve uygulanabilir bir öneri yazdın mı?

Mini örnek: Arkadaşınız ödünç aldığı kitabınızı yırtık getirdi. Bu durumda "ben dili" ile bir cümle kurunuz ve neden daha etkili olduğunu açıklayınız.

Zayıf cevap

"Sen hiç dikkat etmiyorsun, kitabımı mahvettin!"

Bu "sen dili"dir; suçlayıcıdır, iletişimi bozar. Puan alamaz.

Tam puanlık cevap

"Kitabımı yırtık görünce **çok üzüldüm**, çünkü o kitap benim için değerliydi." Bu cümle **ben dili**dir: Karşıdakini suçlamadan **kendi duygumu ve nedenini** anlatırım. Arkadaşım savunmaya geçmez, durumu anlar ve çözüm bulmak kolaylaşır.

Ben dili örneği + duygu + neden + etki.

1. Gruplarda ve sosyal hayatta etkili iletişim

SB.7.1.1 (tahmini 1–2 soru)

İletişim: Duygu, düşünce ve bilgilerin kişiler arasında aktarılmasıdır. **Etkili iletişim:** Mesajın karşı tarafa **doğru, anlaşılır ve saygılı** biçimde ulaşması; karşılıklı anlayışın sağlanmasıdır. İletişimin ögeleri: **gönderici, mesaj, kanal (araç), alıcı, geri bildirim**.

Etkili iletişimi güçlendirenler:

- **Empati:** Kendini karşındakinin yerine koyarak duygularını anlamak.
- **Etkin dinleme:** Sözünü kesmeden, göz teması kurarak dinlemek.
- **Ben dili:** Suçlamadan kendi duygunu ifade etmek.
- **Uygun beden dili:** Ses tonu, jest ve mimiklerin söze uyması.
- **Nezaket ve saygı:** Farklı görüşlere saygı göstermek.

İletişimi engelleyenler:

- Suçlamak, emir vermek, alay etmek ("sen dili").
- Önyargı ve genelleme ("Sizin sınıf hep böyle").
- Sözünü kesmek, dinlemeden cevap vermek.
- Bağırmak, kırıcı sözler.
- Sanal ortamda doğruluğu kontrol edilmemiş bilgi paylaşmak, siber zorbalık.

Kitle iletişim araçları: Gazete, radyo, televizyon, internet ve sosyal medya gibi bilgiyi çok sayıda insana aynı anda ulaştıran araçlardır. Bu araçları kullanırken bilginin **kaynağını sorgulamak**, **doğruluğunu kontrol etmek** ve başkalarının **kişisel haklarına saygı** göstermek gerekir (medya okuryazarlığı).

ORTA **Örnek 1: Bir grup ödevinde arkadaşlarınızdan biri görevini yapmamıştır. Grupta etkili iletişim kurarak sorunu çözmek için izleyeceğiniz iki adımı yazınız.**

1) Arkadaşımı herkesin önünde suçlamak yerine onunla **yalnız konuşur**, nedenini **dinlerim** (etkin dinleme, empati); belki bir sorunu vardır. 2) **Ben diliyle** duygumu anlatır ("Ödevin zamanında yetişmeyeceğinden endişeleniyorum."), birlikte yeni bir **görev planı** yaparız. Böylece grup içinde kırgınlık oluşmadan sorun çözülür.

ZOR **Örnek 2: Sosyal medyada bir arkadaşınız hakkında doğru olmayan bir söylenti yayılıyor. Bu durumu etkili iletişim ve kitle iletişim araçlarının bilinçli kullanımı açısından değerlendiriniz; yapılması gerekenleri yazınız.**

Doğruluğu kontrol edilmeden yapılan paylaşım **bilgi kirliliği** ve **siber zorbalıktır**; arkadaşın onurunu kırar, iletişimi ve güveni bozar. Yapılması gerekenler: Söylentiyi **paylaşmamak** ve paylaşanları uyarmak; arkadaşıma **destek olmak**; durumu öğretmene ya da okul rehberlik servisine bildirmek; gerekiyorsa platforma **şikâyet** etmek. Sanal ortamda da gerçek hayattaki gibi **saygılı ve sorumlu** iletişim kurulmalıdır.

Tuzak / Kavram yanılgısı

- "Etkili iletişim çok konuşmaktır." Yanlış: Etkili iletişimin yarısı **dinlemektir**.
- "Ben dili, yalnızca kendinden söz etmektir." Yanlış: Ben dili, karşıdakini suçlamadan **duygunu ve nedenini** ifade etmektir.

2. Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliği

SB.7.1.2 (tahmini 1 soru)

Özel gereksinimli birey: Fiziksel, zihinsel, görme, işitme gibi alanlarda farklı gereksinimleri olan bireydir. **Fırsat eşitliği:** Herkesin eğitim, sağlık, ulaşım, iş ve sosyal hayata **eşit koşullarda** katılabilmesidir. Bunun için çevrenin herkes için **erişilebilir** olması gerekir.

Fiziksel erişim Rampa, asansör, geniş kapılar, engelli otoparkı, hissedilebilir (kabartmalı) yer yüzeyleri	**Görme** Kabartma yazı (Braille), sesli kitap, sesli trafik ışığı, rehber köpek	**İşitme** İşaret dili, altyazı, ışıklı uyarı sistemleri
Eğitim Kaynaştırma ve bütünleştirme eğitimi, özel eğitim sınıfları, uyarlanmış materyaller	**Dijital** Ekran okuyucular, erişilebilir web siteleri, sesli asistanlar	**Farkındalık** Engelliler Haftası (10–16 Mayıs), 3 Aralık Dünya Engelliler Günü

Şekil 1. Fırsat eşitliği için erişilebilirlik uygulamaları.

ORTA **Örnek 3: Okulunuzda tekerlekli sandalye kullanan yeni bir öğrenci var. Okulun fırsat eşitliği açısından incelenmesi gereken iki alanı ve bunlara yönelik çözüm fikirlerinizi yazınız.**

1) **Fiziksel erişim:** Okulun girişinde merdiven varsa **rampa**, katlar arası **asansör** ve uygun **lavabo** yapılmalı. 2) **Sosyal katılım:** Beden eğitimi derslerinde ve okul etkinliklerinde bu öğrencinin de katılabileceği **uyarlanmış oyunlar** planlanmalı; sınıf arkadaşları farkındalık etkinlikleriyle bilgilendirilmeli.

ZOR **Örnek 4: Görme engelli bireylerin şehir içinde yalnız ve güvenli ulaşımını kolaylaştıracak özgün bir proje fikri üretiniz. Benzer bir girişimle karşılaştırınız.**

Fikir: Otobüs duraklarına yerleştirilecek **sesli bilgilendirme butonu** ve telefon uygulaması: Butona basıldığında hangi otobüsün kaç dakika sonra geleceği sesli olarak duyurulur; uygulama, otobüs durağa gelince telefonu titreştirir. **Benzer girişim:** Sesli trafik ışıkları ve kaldırımlardaki hissedilebilir yüzeyler de görme engellilerin bağımsız hareketini kolaylaştırır; benim fikrim bu uygulamaları **toplu taşımaya** genişletir.

Derinleşelim: Fırsat eşitliği ile "herkese aynı şeyi vermek" aynı mıdır?

- Herkese aynı şeyi vermek (ör. aynı merdiveni) her zaman **adil** değildir; tekerlekli sandalye kullanan biri için merdiven bir **engeldir**.
- Fırsat eşitliği, herkesin **aynı hedefe ulaşabilmesi** için gereken **farklı desteklerin** sağlanmasıdır (rampa, sesli kitap, işaret dili).
- Bu yüzden erişilebilirlik bir "iyilik" değil, bireylerin **hakkıdır**.

3. Millî meseleler karşısında Türk toplumunun tutum ve davranışları

SB.7.1.3 (tahmini 1–2 soru)

Millî mesele: Bütün milleti ilgilendiren, ülkenin bağımsızlığını, birliğini, güvenliğini ya da onurunu etkileyen önemli konulardır. Türk toplumu tarih boyunca bu tür durumlarda **birlik ve beraberlik, dayanışma, fedakârlık ve vatanseverlik** göstermiştir.

Millî mesele	Türk toplumunun tutum ve davranışı
Millî Mücadele (1919-1922)	Kadın-erkek, genç-yaşlı herkesin cepheye ve cephe gerisine katkısı; millî birlik ve bağımsızlık kararlılığı
15 Temmuz 2016 darbe girişimi	Halkın demokrasiye ve millî iradeye sahip çıkması; meydanlarda millî birlik
6 Şubat 2023 depremleri	Ülkenin her yerinden yardım kampanyaları, gönüllü arama-kurtarma ekipleri, yardımlaşma ve dayanışma
Bilim, sanat ve spor başarıları	Ortak sevinç ve gurur: Aziz Sancar'ın Nobel Kimya Ödülü (2015), Alper Gezeravcı'nın Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak uzaya giden ilk kişi olması (2024), millî takımların ve sporcuların uluslararası başarıları
Millî kalkınma projeleri	Yerli ve millî teknoloji (İHA, SİHA gibi) projelerine destek ve gurur

ORTA **Örnek 5: Millî Mücadele Dönemi ile 15 Temmuz darbe girişiminde Türk milletinin gösterdiği tutum ve davranışları karşılaştırınız (bir benzerlik, bir farklılık).**

Benzerlik: İki durumda da millet, bağımsızlığına ve **millî iradesine** yönelik tehdide karşı **birlik ve beraberlik** içinde hareket etmiştir. **Farklılık:** Millî Mücadele'de tehdit bir **dış işgaldi** ve mücadele yıllarca süren bir savaşla kazanıldı; 15 Temmuz'da ise tehdit **ülke içinden** demokrasiye yönelik bir darbe girişimiydi ve halk bir gece içinde meydanlarda direnerek tepki gösterdi.

ZOR **Örnek 6: Bir sporcunun olimpiyat başarısının ve büyük bir afetin toplum üzerinde ortaya çıkardığı duyguları karşılaştırınız. Her iki durumda da gösterilen tutumun toplumsal birlikteliğe etkisini değerlendiriniz.**

Duygular: Spor başarısı **sevinç, gurur ve coşku**; afet ise **üzüntü, acı ve endişe** yaratır. **Ortak tutum:** İki durumda da toplum **ortak duygularda buluşur**: Başarıda birlikte sevinir, afette birlikte yardım eder. **Toplumsal birlikteliğe etkisi:** Ortak sevinç ve ortak acı "biz" duygusunu güçlendirir; insanlar farklılıklarını bir kenara bırakarak **dayanışma** içinde hareket eder.

4. Küreselleşmenin insan ve toplum hayatına etkisi

SB.7.2.1 (tahmini 1–2 soru)

Küreselleşme: Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle ülkeler ve insanlar arasındaki **ekonomik, kültürel ve sosyal etkileşimin artması**; dünyanın adeta "küçük bir köy" hâline gelmesidir.

Alan	Olumlu etkiler	Olumsuz etkiler
Ulaşım ve iletişim	Bilgiye ve haberlere anında ulaşma; uzaktaki insanlarla kolay iletişim	Bilgi kirliliği, teknoloji bağımlılığı, kişisel verilerin korunması sorunu
Ekonomi	Ülkeler arası ticaret hacminin artması, ürün çeşitliliği	Yerel üreticilerin büyük şirketlerle rekabette zorlanması; ekonomik krizlerin hızla yayılması
Kültür	Farklı kültürleri tanıma, kültürel etkileşim	Yerel kültürlerin ve dillerin zayıflaması, tüketim alışkanlıklarının benzeşmesi
Sağlık	Tıbbi bilgi ve aşıların hızla paylaşılması	Salgın hastalıkların hızla yayılması (COVID-19 salgını)
Çevre	Küresel çevre bilincinin artması, ortak anlaşmalar	Küresel iklim krizi, kirliliğin sınır tanımaması

ORTA **Örnek 7: COVID-19 salgınını küreselleşmenin sağlık alanındaki olumlu ve olumsuz etkileri açısından değerlendiriniz.**

Olumsuz: Ulaşımın hızlı ve yaygın olması nedeniyle virüs kısa sürede **bütün dünyaya yayıldı**. **Olumlu:** Bilim insanları bilgilerini **hızla paylaştı**; aşılar kısa sürede geliştirilip ülkelere dağıtıldı. Uzaktan eğitim ve iletişim teknolojileri hayatın devam etmesini sağladı.

ZOR **Örnek 8: Küreselleşmenin millî ve manevi değerlerimiz üzerindeki olası olumsuz etkilerine karşı bireylerin üstlenebileceği iki sorumluluğu yazınız.**

1) Kendi dilimizi (Türkçeyi) özenle kullanmak, gereksiz yabancı kelimeler yerine **Türkçe karşılıklarını** tercih etmek. 2) Gelenek, görenek, el sanatları ve yerel kültürümüzü **tanımak, yaşatmak ve tanıtmak**; farklı kültürlere açık olurken kendi değerlerimizi korumak. Böylece küreselleşmenin fırsatlarından yararlanırken **kültürel kimliğimizi** koruruz.

5. Bölgesel ve küresel sorunların çözümünde ülkemizin rolü

SB.7.2.2 (tahmini 1 soru)

Küresel sorunlar: Savaşlar ve çatışmalar, **göç ve mülteciler**, **küresel iklim krizi**, açlık ve yoksulluk, salgın hastalıklar. Türkiye, **girişimci ve insani dış politika** anlayışıyla bu sorunların çözümüne katkı sunar. Atatürk'ün **"Yurtta sulh, cihanda sulh."** (Yurtta barış, dünyada barış) ilkesi dış politikamızın temelidir.

Arabuluculuk ve barış
Çatışmalarda taraflar arasında görüşmelere ev sahipliği; ör. Rusya-Ukrayna savaşı sırasında BM ile birlikte Karadeniz Tahıl Koridoru anlaşmasında (2022) arabuluculuk

İnsani yardım
AFAD, Türk Kızılay ve TİKA aracılığıyla afet ve savaş bölgelerine yardım; hastane, okul, su kuyusu projeleri

Göç ve mülteciler
Savaştan kaçan milyonlarca mülteciye ev sahipliği; barınma, sağlık ve eğitim hizmetleri

İklim krizi
Paris İklim Anlaşması'nın onaylanması (2021), 2053 net sıfır emisyon hedefi, Sıfır Atık hareketi, ağaçlandırma kampanyaları

Şekil 2. Türkiye'nin bölgesel ve küresel sorunlardaki rolü: sınıflama tablosu.

ORTA **Örnek 9: "Yurtta sulh, cihanda sulh." ilkesini açıklayınız. Ülkemizin bu ilkeyle ilişkili iki güncel uygulamasını yazınız.**

İlke, ülke içinde **barış ve huzurun** korunmasını ve dünyada da **barışın** desteklenmesini amaçlar; sorunların savaş yerine **uzlaşma ve diplomasiyle** çözülmesini öngörür. Uygulamalar: 1) Çatışmalarda **arabuluculuk** yapılması (ör. Karadeniz Tahıl Koridoru). 2) Afet ve savaş bölgelerine **insani yardım** gönderilmesi (AFAD, Kızılay, TİKA).

ZOR **Örnek 10: Bir ülkede meydana gelen büyük bir depremden sonra Türkiye'den arama-kurtarma ekiplerinin ve yardım malzemelerinin gönderildiğine dair bir haber okuduğunuzu düşününüz. Bu yardımı 5N1K sorularıyla çözümleyip ülkemizin dış politika anlayışıyla ilişkilendiriniz.**

Ne? Arama-kurtarma ve insani yardım. **Kim?** AFAD, Türk Kızılay, gönüllüler. **Nerede?** Depremin yaşandığı ülke. **Ne zaman?** Depremin hemen ardından. **Nasıl?** Ekipler, çadır, gıda, sağlık malzemesi. **Neden?** İnsan hayatını kurtarmak ve acıyı hafifletmek. **İlişki:** Bu yardım, Türkiye'nin **insani dış politika** anlayışının ve "Yurtta sulh, cihanda sulh." ilkesinin bir yansımasıdır; aynı zamanda ülkeler arasında **dostluk ve güven** bağlarını güçlendirir.

Tuzak / Kavram yanılgısı

- "Küreselleşme yalnızca ekonomiyle ilgilidir." Yanlış: Kültür, sağlık, çevre ve iletişim gibi pek çok alanı etkiler.
- "İnsani yardım yalnızca para göndermektir." Yanlış: Arama-kurtarma, sağlık ekibi, barınma, eğitim ve altyapı projeleri de insani yardımdır.

90+ Atölyesi

Konuları birleştiren 5 zor problem: önce kendin çöz, sonra çözümle karşılaştır

Bu bölümdeki her problem birden çok öğrenme çıktısını birleştirir. Çözümü okumadan önce en az 5 dakika uğraş. Kırmızı satır, öğrencilerin en çok puan kaybettiği yeri gösterir.

Okulumuzun "Dünya Vatandaşı" kulübü bu yıl iki proje yürüttü. İlkinde öğrenciler, deprem bölgesindeki bir okula kitap ve kırtasiye malzemesi gönderdi; kampanyayı sosyal medya ve okul radyosuyla duyurdular. Kampanya sırasında bir hesap, "Toplanan yardımlar yerine ulaşmıyor." diye doğruluğu belirsiz bir paylaşım yaptı; kulüp üyeleri teslim tutanaklarını paylaşarak bu iddiayı yanıtladı. İkinci projede ise kulüp, işitme engelli öğrenciler için okul anonslarının ekranlarda yazılı olarak da gösterilmesini sağladı. Kulüp başkanı Elif, "Birlikte hareket edince dünyayı da okulumuzu da daha iyi bir yer yapabiliyoruz." dedi.

Atölye metni (özgün, kurgusal bir okul gazetesi haberi)

1. Haberde kitle iletişim araçlarının hangi amaçlarla kullanıldığını yazınız. Doğruluğu belirsiz paylaşıma kulübün verdiği tepkiyi etkili iletişim açısından değerlendiriniz.

Kullanım: Kampanyayı **duyurmak** (sosyal medya, okul radyosu) ve **bilgilendirmek**. Tepki: Kulüp öfkeyle karşılık vermek yerine **kanıtla** (teslim tutanakları) cevap vermiştir; bu, **sakin, saygılı ve doğruya dayalı** etkili iletişimin örneğidir ve bilgi kirliliğini önlemiştir.

Puan kaybettiren nokta: Paylaşımı yapanı suçlamayı "etkili" saymak; kanıtla yanıt vermenin önemini belirtmemek.

2. Okul anonslarının ekranlarda yazılı gösterilmesini fırsat eşitliği açısından açıklayınız. Okulda işitme engelli öğrenciler için iki yeni fikir üretiniz.

Anonsları duyamayan öğrenciler aynı bilgiye **yazılı olarak** ulaşır; böylece okul hayatına **eşit koşullarda** katılırlar. Yeni fikirler: 1) Öğrencilere ve öğretmenlere temel **işaret dili** kursu. 2) Yangın ve deprem alarmları için **ışıklı uyarı** sistemi; derslerde video içeriklerin **altyazılı** kullanılması.

Puan kaybettiren nokta: Fikirleri işitme engellilerin ihtiyacıyla ilişkilendirmemek (ör. rampa önermek).

3. Deprem bölgesine yapılan yardımı millî meseleler karşısında Türk toplumunun tutum ve davranışları ile ilişkilendiriniz.

6 Şubat depremlerinde olduğu gibi Türk toplumu büyük afetlerde **yardımlaşma ve dayanışma** gösterir. Öğrencilerin kampanyası, bu toplumsal tutumun okul ölçeğindeki bir örneğidir; **"biz" duygusunu** ve toplumsal birlikteliği güçlendirir.

Puan kaybettiren nokta: Deprem yardımını yalnızca "iyilik" olarak görüp millî birlik ve dayanışma kavramlarıyla bağlamamak.

4. Kulübün adı "Dünya Vatandaşı"dır. Bu adı küreselleşme kavramıyla ilişkilendiriniz; küreselleşmenin bu kulübün çalışmalarına bir olumlu, bir olumsuz etkisini yazınız.

"Dünya vatandaşı" kavramı, küreselleşmeyle birlikte insanların **dünyadaki sorunlara karşı da sorumluluk hissetmesini** ifade eder. Olumlu etki: İletişim teknolojileri sayesinde kampanya **kısa sürede çok kişiye** ulaştı. Olumsuz etki: Aynı teknolojiler **doğruluğu belirsiz bilgilerin** hızla yayılmasına yol açtı.

Puan kaybettiren nokta: Küreselleşmeyi yalnızca olumlu ya da yalnızca olumsuz göstermek.

5. Elif'in sözünü "Yurtta sulh, cihanda sulh." ilkesiyle ilişkilendiriniz. Kulübün üçüncü projesi için bölgesel ya da küresel bir soruna yönelik özgün bir fikir üretiniz.

Elif'in sözü, yakın çevredeki (okul) iyileştirmelerle dünyaya katkı arasında bağ kurar; ilke de **içeride barış ve huzur** ile **dünyada barışın** birbirini tamamladığını söyler. Örnek fikir: Okulda **"Sıfır Atık – İklim Dostu Okul"** projesi: atıkların ayrıştırılması, enerji tasarrufu ve fidan dikme; sonuçların kardeş bir okulla paylaşılarak küresel iklim krizine dikkat çekilmesi.

Puan kaybettiren nokta: Fikir üretip hangi bölgesel/küresel sorunu hedeflediğini belirtmemek.

Prova 1 – Temel

Gerçek sınav gibi çöz: 40 dakika, açık uçlu sorular · Tüm sorular özgündür

1. (15 puan) Etkili iletişimi güçlendiren üç davranış ve iletişimi engelleyen iki davranış yazınız.

2. (15 puan) "Sen hep geç kalıyorsun!" cümlesini ben diliyle yeniden yazınız. Ben dilinin iletişime iki katkısını belirtiniz.

3. (15 puan) Fırsat eşitliği kavramını açıklayınız. Görme ve işitme engelli bireyler için birer erişilebilirlik uygulaması yazınız.

4. (15 puan) Millî Mücadele, 15 Temmuz ve 6 Şubat depremleri örneklerinde Türk toplumunun gösterdiği ortak tutum ve davranışları yazınız.

5. (15 puan) Küreselleşmeyi tanımlayınız. Ekonomi ve kültür alanlarında birer olumlu ve birer olumsuz etkisini yazınız.

6. (15 puan) Türkiye'nin göç, mülteciler ve iklim krizi konularındaki birer uygulamasını yazınız.

7. (10 puan) Kitle iletişim araçlarından bilgi edinirken dikkat edilmesi gereken iki noktayı yazınız.

Prova 1 – Cevap Anahtarı ve Puanlama

Kısmi puanlar parantez içinde

1. Güçlendiren: empati, etkin dinleme, ben dili, uygun beden dili, nezaket (her biri 3 p, üç tane). Engelleyen: suçlama, alay, önyargı, söz kesme, bağırma (her biri 3 p, iki tane).

2. Örnek: "Geç kaldığında seni beklemek zorunda kalıyorum ve derse geç kalmaktan endişe ediyorum." (7 p). Katkılar: karşı taraf savunmaya geçmez; duygular açıkça anlaşılır; çözüm bulmak kolaylaşır (her biri 4 p, iki tane).

3. Tanım: herkesin eğitim, sağlık, ulaşım ve sosyal hayata eşit koşullarda katılabilmesi (5 p). Görme: Braille, sesli kitap, sesli trafik ışığı (5 p). İşitme: işaret dili, altyazı, ışıklı uyarı (5 p).

4. Birlik ve beraberlik, dayanışma ve yardımlaşma, fedakârlık, vatanseverlik, millî iradeye sahip çıkma (her biri 5 p, üç tane).

5. Tanım: ulaşım ve iletişimdeki gelişmelerle ülkeler ve insanlar arasındaki etkileşimin artması (3 p). Ekonomi: ticaretin artması / yerel üreticinin zorlanması (6 p). Kültür: farklı kültürleri tanıma / yerel kültürlerin zayıflaması (6 p).

6. Göç ve mülteciler: savaştan kaçanlara barınma, sağlık ve eğitim hizmeti (7,5 p). İklim: Paris Anlaşması'nın onaylanması, 2053 net sıfır hedefi, Sıfır Atık, ağaçlandırma (7,5 p).

7. Kaynağın güvenilirliğini sorgulamak; bilgiyi başka kaynaklarla doğrulamak; kişisel verileri korumak; doğruluğu belirsiz bilgiyi paylaşmamak (her biri 5 p, iki tane).

Toplam: 15 + 15 + 15 + 15 + 15 + 15 + 10 = 100 puan

Prova 2 – 90+ Zorluk

40 dakika, beceri temelli: her cevabında kavram + kaynaktan kanıt + gerekçe olsun

Bir okulda 7. sınıf öğrencilerine "Günde kaç saat sosyal medya kullanıyorsun?" ve "Arkadaşlarınla yüz yüze ne kadar vakit geçiriyorsun?" soruları soruldu. Öğrencilerin %60'ı günde 3 saatten fazla sosyal medya kullandığını, %45'i arkadaşlarıyla yüz yüze vakit geçirmeye fırsat bulamadığını belirtti. Öğrencilerin %70'i ise sosyal medyada en az bir kez doğru olmayan bir haberle karşılaştığını söyledi.

Kaynak (özgün, kurgusal bir anket sonucu)

1. (15 puan) Anket sonuçlarını küreselleşmenin iletişim alanındaki etkileri açısından yorumlayınız (bir olumlu, bir olumsuz).

2. (15 puan) Anket sonuçlarına göre öğrencilerin yüz yüze iletişiminin zayıflamasının gruplar içindeki ilişkilere iki olası etkisini yazınız.

3. (15 puan) Doğru olmayan haberlerle karşılaşan öğrenciler için "doğrulama" adımlarını içeren üç maddelik bir rehber hazırlayınız.

4. (15 puan) Okulunuzdaki erişilebilirlik durumunu incelemek için bir kontrol listesi oluşturunuz (en az dört madde).

5. (15 puan) Ampute Futbol Millî Takımı'nın dünya şampiyonluğu gibi başarıların hem millî birlik hem de özel gereksinimli bireylere yönelik farkındalık açısından önemini değerlendiriniz.

6. (15 puan) Karadeniz Tahıl Koridoru anlaşmasında Türkiye'nin arabuluculuk rolünü bölgesel ve küresel sorunların çözümü açısından değerlendiriniz.

7. (10 puan) Küreselleşmenin olumsuz etkilerine karşı kendi kültürümüzü korumak için okulda yapılabilecek bir etkinlik öneriniz.

Prova 2 – Cevap Anahtarı ve Puanlama

Gerekçesiz doğru cevap en fazla yarım puan alır

1. Olumlu: iletişim teknolojileri sayesinde bilgiye ve arkadaşlara anında ulaşma (7 p). Olumsuz: teknoloji bağımlılığı (%60) ve bilgi kirliliği (%70) (8 p).

2. Arkadaşlık bağlarının zayıflaması, empati ve iletişim becerilerinin gelişmemesi, yanlış anlaşılmaların artması, grup çalışmalarında iş birliğinin azalması (her biri 7,5 p, iki tane).

3. Haberi kimin yayımladığını kontrol et; resmî ve güvenilir kaynaklarda aynı haber var mı bak; tarih ve görselin eski olup olmadığını kontrol et; emin olmadan paylaşma (her biri 5 p, üç tane).

4. Rampa/asansör var mı; tuvaletler erişilebilir mi; anonslar yazılı/görsel olarak da veriliyor mu; kabartmalı yönlendirme var mı; okul web sitesi erişilebilir mi (dört madde, her biri 3,75 p).

5. Millî birlik: ortak gurur ve sevinç toplumu birleştirir (7 p). Farkındalık: özel gereksinimli bireylerin uygun fırsatlarla büyük başarılar elde edebileceğini gösterir, önyargıları azaltır, fırsat eşitliğine dikkat çeker (8 p).

6. Savaş ortamında tahıl sevkiyatının sürmesine katkı sağladı (5 p); dünyada gıda krizinin ve fiyat artışlarının hafifletilmesine yardımcı oldu (5 p); Türkiye'nin barışçı ve insani dış politikasını, "Yurtta sulh, cihanda sulh." ilkesini yansıtır (5 p).

7. Etkinlik örneği: kültür haftası, geleneksel oyunlar şenliği, Türkçe kelime yarışması, el sanatları atölyesi (5 p). Gerekçe: kültürel değerlerin tanınmasını ve yaşatılmasını sağlar (5 p).

Toplam: 15 + 15 + 15 + 15 + 15 + 15 + 10 = 100 puan. 85 ve üstü ⇒ 90+ için hazırsın; altındaysan kaybettiğin sorunun bölümündeki "Derinleşelim" ve "Tuzak" kutularına dön.

Son gün kontrol listesi

- [ ] İletişimin ögeleri: gönderici, mesaj, kanal, alıcı, geri bildirim.
- [ ] Etkili iletişim: empati, etkin dinleme, ben dili, beden dili, saygı.
- [ ] Sen dili suçlar; ben dili duyguyu ve nedeni anlatır.
- [ ] Kitle iletişim araçlarında kaynak sorgulama ve doğrulama (medya okuryazarlığı).
- [ ] Fırsat eşitliği: herkese aynı şeyi değil, ihtiyacına uygun desteği vermek.
- [ ] Erişilebilirlik: rampa, Braille, sesli trafik ışığı, işaret dili, altyazı.
- [ ] Engelliler Haftası 10–16 Mayıs; 3 Aralık Dünya Engelliler Günü.
- [ ] Millî meseleler: Millî Mücadele, 15 Temmuz, 6 Şubat depremleri, bilim-spor başarıları.
- [ ] Ortak tutum: birlik ve beraberlik, dayanışma, fedakârlık, vatanseverlik.
- [ ] Küreselleşme: ulaşım, iletişim, ekonomi, kültür, sağlık, çevre etkileri (olumlu-olumsuz).
- [ ] Küresel sorunlar: savaş, göç ve mülteciler, iklim krizi.
- [ ] Türkiye: arabuluculuk, insani yardım (AFAD, Kızılay, TİKA), mültecilere ev sahipliği.
- [ ] İklim: Paris Anlaşması (2021), 2053 net sıfır, Sıfır Atık.
- [ ] "Yurtta sulh, cihanda sulh."; her "değerlendiriniz" sorusunda kavram + örnek + gerekçe.

Bu nottaki tüm metinler, örnekler ve prova soruları bu not için özgün olarak hazırlanmıştır; "kurgusal" diye belirtilen haber ve anket gerçek değildir. MEB ortak soru havuzundan alınmış ya da MEB tarafından yayımlanmış sorular değildir. Öğrenme çıktısı kodları ve millî mesele örnekleri 2026 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programından alınmıştır; soru sayıları tahminidir.

Kaynak: MEB ÖDSGM OYSS Uygulama Takvimi 2026-2027; TYMM Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (2026)